

GEMEENTEBERICHTEN - EXTRA EDITIE

MILIEUNUMMER

WOORDJE VAN DE VOORZITTER

We boffen maar,...

Wandelen, stappen, ... even een straatje verder. Soms alleen maar in het weekend. Of fietsen, zomaar, of via een weloverwogen route. Gewoon even wat anders, even een frisse neus in de buitenlucht: de spieren wat strekken, de zinnen wat prikkelen. Ieder zinnig mens voelt dat zo iets goed is.

Gelukkig, het kan nog. En meer en meer mensen doen het ook. De enen af en toe, de anderen regelmatig: vaak met heel uiteenlopende omstandigheden van weer en wind, met die verschillende tijden van de dag, met die variatie aan seizoenen. Dicht bij huis en toch tevreden.

We boffen maar: in Kampenhout is vaak ook het onverwachte, het onbekende heel dicht bij. Iets verder dan om de hoek word je nog geconfronteerd met prachtige gebieden, leuke hoekjes, open akkerland. Puur natuur soms, maar heel vaak de afwisseling van landbouwgronden, natuurlijke elementen en bebouwing.

De wandelaar en fietser kan hier nog een eigen keuze maken. We boffen inderdaad nog: de keuze is in Kampenhout nog overvloedig. Voor de echte natuurfreak is er het Torfbroek en het Silsombos; voor de wandelaar is er Het Weissetterbos en Het Steentjesbos; voor de fietsers zijn er ondermeer gezellige wegen langs de Relstse Beekant en in het Grootveld.

Maar met al dit moois moet men verstandig omgaan. Zowel individueel en als samenleving. En hier is er een belangrijke taak weggelegd voor de Milieuadviesraad, door het gemeentelijke beleid te adviseren, enerzijds naar het behoud van al het mooie dat onze gemeente nog heeft te bieden en anderzijds door de kwaliteit van onze leefomgeving te verbeteren, daar waar het fout is gegaan.

De milieuadviesraad neemt dus een voorname taak op zich. Een taak die het niet kan waarmaken zonder de steun en het respect van het Gemeentebestuur en U als individuele burger. Mogen we op U rekenen?

Michel Jansens,
voorzitter Milieuadviesraad

WOORDJE VAN DE SCHEPEN VAN LEEFMILIEU

Het is niet zonder trots dat ik als Schepen van Leefmilieu aan alle gezinnen van Kampenhout deze extra editie van de gemeentebereichten kan aanbieden. Net zoals in de vorige edities vind U weer een ruime informatie betreffende het leefmilieu in onze gemeente.

Om te beginnen geven we U een stand van zaken aangaande de huisvuilproblematiek. Zoals U allen weet is in Kampenhout, via de intercommunale Interza, het systeem van huisvuilafhaling grondig gewijzigd sinds 1 januari 1996. Uiteraard zorgde dat in de eerste weken voor opschudding en problemen, maar ik meen toch te durven stellen dat alles stilaan op zijn pootjes is gevallen. Ten einde U zo goed mogelijk bij te staan bij het selectief inzamelen vindt U in dit nummer een aantal praktische preventietips in verband met afval en afvalvoorkoming.

In dit milieunummer wordt er ook aandacht geschonken aan de verhouding tussen de Natuur en de Landbouw: Er bestaan immers nog wat misverstanden tussen Groenen en Boeren alhoewel zij beiden ogenschijnlijk dezelfde doelstellingen hebben: beheersen van de open ruimte, werken in en met de Natuur en deze in stand houden.

Dat de vereniging "Natuurreservaten" VZW een bloeiende werking ontplooit in onze gemeente is algemeen bekend. Onlangs nog heeft deze vereniging een belangrijk perceel oud bos van 9 ha aangekocht in Het Hellebos. Tevens organiseert deze vereniging tal van activiteiten - ook in onze gemeente - die U nader tot de natuur kunnen brengen.

Een andere vereniging die zeer actief is in onze gemeente is V.E.L.T. VZW. Deze organisatie besteedt aandacht aan de meest uiteenlopende thema's die samenhangen met een milieubewuste en ecologische manier van leven. In volgende publicaties zullen zij ongetwijfeld specifieke thema's nog nader toelichten.

Tot slot vindt U in dit nummer nog een artikel over Wegbermen, een artikel over Milieuplezier in uw eigen tuin en een verrassend cursiefje over het Torfbroek.

Alvast veel leesgenot.

Stefaan Peremans
Schepen van Milieu

MILIEUZORG OF MILIEUPLEZIER ? ONZE TUIN ALS LEERSCHOOL.

Gescheiden afvalophaling, milieubelastingen,... Voor velen is er niet veel pret aan, alleen maar toenemende last. Toch zal milieubeheer onze samenleving nog veel meer gaan in beslag nemen dan vandaag. Hoe moet dat ? In hoever kan van de nood een deugd gemaakt worden ? Valt er nog lol te beleven aan het milieu ? Praktisch gezien bestaat het (leef)milieu uit "werkende", goed herkenbare eenheden of met een geleerder woord systemen: huishoudens, tuinen, buurten, landbouwbedrijven, industrieterreinen, bossen, de gemeente Kampenhout, het Vlaams Gewest enz. Elk van die eenheden kan maar "werken" 1) als we er basisstoffen en energie invoeren (water, electriciteit, benzine, meststoffen, voedsel, ...), 2) als we vervolgens binnen die eenheden iets "produceren" (sociaal leven, witloof, huizen, transport, natuur...) en 3) als we de afvalstoffen uit de eenheid kunnen verwijderen (afwaswater, vuilnis, snoeisels, koolzuurgas,...). Waar zit dan het milieuprobleem ? In grote trekken is dat altijd te herleiden tot het overdeven gebruik van grondstoffen en energie en in het overmatige produceren van afval. De systemen van ons leefmilieu houden we overeind omdat we de overdreven invoer in, en vooral de uitvoer uit dat systeem kunnen afwentelen op anderen of op andere systemen. Als we dat niet kunnen gaan de systemen kapot. Dus zolang bijvoorbeeld Wallonië Vlaams afval wil accepteren, of zolang we ons rioolwater vrijelijk in rivieren en beken kunnen lozen. Die afwenteling zal van langs om meer afgeremd moeten worden. En dat op elk niveau, elk onderdeel van het leefmilieu, ook bij ons thuis. In plaats van dit als een vervelend scenario te zien, kunnen we ons beter wapenen door te leren creatief om te gaan met milieu. In ons eigen huishouden, in de gemeente, in Vlaanderen,... Tuinbezitters, dat zijn er nogal wat in Kampenhout, hebben daarvoor een ideaal proefterrein. Het gaat om veel meer dan composteren. De invoer naar onze tuin, dat zijn de meststoffen, onkruidbestrijders, grasmaaiers, benzine voor de grasmaaier, kortom alles wat we denken voor de tuin nodig te hebben. De productie in de tuin is de ontstane gezelligheid, groenten en bloemen, een gazon om op te ravotten of op te liggen enz.. De afval, dat is het snoeisels en maaisel dat we in de tuin niet kwijtrakten, het lawaai en de rookgas-

sen van de gazonmaaier, het teveel mest dat naar het grondwater wegspoelt enz. Met wat speelse creativiteit kunnen we onze tuin en onze werkzaamheden aanpassen met goed gevolg voor dat kleine stukje leefmilieu. Neem nu uw gazon. Een gazon is een stukje milieusysteem waar de algemene regels voor gelden. Waarom altijd zo'n groot gazon dat zo verschrikkelijk veel grasmaaisel produceert ? Maak uw gazon niet zo groot dat u het maaisel in de rest van de tuin niet meer kwijtkunt en composteer zoveel mogelijk zelf (minder meststof nodig, minder afwenteling naar de ophaaldienst). Gebruik als het kan een handmaaier (minder invoer nodig

van fossiele brandstof, nauwelijks lawaai), er bestaan heel goeie "stoemperkes", waarbij uw misplaatste schaamt gauw overslaat in een gevoel van meerwaarde. Erger u niet overdreven aan onkruid (minder herbiciden). Op die manier wordt uw tuin een echte zonnepaneel, een koolzuurfixeerder (plantengroei, compost), een recyclagefabriek, een gezondheidscentrum (minder afwenteling van gezondheidsproblemen op de maatschappij), een

stuk natuur en nog veel meer. Plezier gegarandeerd. Hiermee lossen we natuurlijk het algemene milieuprobleem niet op. Het gaat echter wel om vingeroefeningen naar de hernieuwing van onze leefgewoontes, om goed te begrijpen waar het om gaat in de grotere omgeving. De tijd is niet zover meer af dat de gezinnen, maar ook steden en gemeenten als milieu-eenheden nog veel meer dan nu het niet-afwentelingsprincipe moeten gaan toepassen op ruimtelijke ordening, afvalproblematiek, verkeersproblemen enz. We zijn echt nog maar aan het begin ! Dat is geen doemscenario, het kan ook een prettig vooruitzicht worden. De stad Curitiba in Brazilië is op wereldvlak een schoolvoorbeeld van hoever men creatief met milieu kan omgaan, tot ecologisch, sociaal en economisch profijt van iedereen, met inbegrip van vermindering van werkloosheid en criminaliteit. Dichterbij en minder spectaculair is de stad Breda een voorbeeld van vooruitstrevend milieu- en groenbeleid, waarbij de deelname van de gezinnen erg belangrijk is. Kampenhout, laat u niet kennen !

Hubert Gulinck.

MEEDOEN !

NATUUR RESERVATEN VZW

VERENIGING voor NATUURBEHOUD
in VLAANDEREN

Vanaf zaterdag 29 juni 1996 tot en met zondag 8 september 1996 organiseert afdeling Midden-Brabant van Natuurreservaten VZW een **familiefietszoektocht** van zo'n 20 km langs Berg, Nederokkerzeel, Erps-Kwerps en Veltem-Beisem.

Via rustige wegen leiden we je langs de mooiste plekjes van de streek en kom je langs enkele natuurreservaten (Torfbroek, Silsombos, Molenbeekvallei.)

Deelnemen doe je door in te schrijven (150 Bfr per deelnemingsformulier) in

een van de drie deelnemende herbergen waarvan hierna de gegevens.

- Café "De Riant" (vroeger "Fauna Flora")

Visserijlaan 1 te Berg.

- Café "De Schuur" Kwerpsebaan 374 te Erps-Kwerps.

- Café "Rozenhof" Dorpsplein 11 te 3020 Veltem-Beisem.

De uitslag en de prijsuitreiking gaan door op zaterdag 14 september 1996 tijdens de Midden-Brabantse Natuurdagen te Veltem-Beisem.

Alle winnaars worden hier op uitgenodigd. Om in aanmerking te komen voor een van de waardevolle prijzen, dien je het deelnemingsformulier dezelfde dag af te geven in het café waar je de zoektocht startte.

Alvast succes !

De VZW Natuurreservaten doet het goed in Kampenhout. Na het Torfbroek en Het Silsombos werd er in het voorjaar een derde natuurreservaat geopend namelijk Het Hellebos, een eeuwenoud eiken-beukenbos met prachtige bomen en verrassende vogelsoorten zoals Zwarte Specht, Glanskopmees, Fluitier en Appelvink.

Natuur voor Iedereen ?

Vele mensen hebben het idee dat natuurreservaten er niet zijn voor de gewone wandelaar. Niets is minder waar. Zowel het Silsombos als het Hellebos blijven toegankelijk op de vrij goed begaanbare wegen. Alleen in Het Torfbroek wordt gezien de uitzonderlijke kwetsbaarheid van het gebied (er is inderdaad maar één Torfbroek) een gedeelte van het reservaat afgesloten van april tot en met augustus. Nochtans kan U deelnemen aan de talrijke geleide wandelingen die er worden ingericht, ondermeer op

Zondag 30 juni om 14.30 u.

Zondag 7 juli om 9.30 u.

Zondag 4 augustus om 9.30 u.

Zondag 1 september om 9.30 u.

Afspraak telkens aan Café "De Riant" te Berg.

Liefst laarzen meebrengen.

Wenst U meer info over onze Natuurreservaten dat kan bij volgende personen.

Voor het Torfbroek

- Michel Janssens, Stationsstraat 47, 016/65.68.46

- Jan Wouters, Grootveldstraat 81, 016/65.63.52

Voor Het Silsombos

- Guy de Broqueville, Wilderse Dreef 65, 016/65.74.41

Voor Het Hellebos

- Luc De Meersman, Kasteellaan 67, 016/65.51.42

EVEN VOORSTELLEN: V.E.L.T. vzw

De Vereniging voor Ekologische Leef- en Teeltwijze is een actieve organisatie die aandacht besteedt aan de meest uiteenlopende thema's die samenhangen met een milieubewuste en ekologische levenswijze: tuinieren, landbouw, siertuin, voeding, consumenten en milieu.

VELT bereikt 15.000 leden zes keer per jaar via haar tijdschrift *Seizoenen*. In Seizoenen vind je nuttige, schokkende of gewoon leuke informatie over ekologisch leven en telen. In de provinciale bijlage worden de activiteiten van de plaatselijke VELT-afdelingen aangekondigd, dat kunnen boeiende discussie-avonden zijn, gemoedelijke natuurwandelingen of kooklessen rond ekologische voeding. VELT is gestructureerd in een 90-tal plaatselijke afdelingen in Vlaanderen en ook in Nederland zijn er een 10-tal VELT-afdelingen actief. Kampenhout hoort bij de afdeling Midden-Brabant. Inlichtingen over de plaatselijke activiteiten krijg je bij Luc Vanhoegaarden op (016) 48.01.91

Verder heeft VELT een aantal succesrijke publicaties op haar naam staan: het *Handboek Ekologisch Tuinieren*, *De Ekologische Siertuin*, *De Ekologische teelt van Kleinfruit* en het *Handboek Ekologische Voeding*. De neerslag van de twee succesvolle TV-reeksen

over de moestuin en over de siertuin zijn op video te verkrijgen.

Wil je meer informatie ?

Dan kan je terecht op het nationaal sekretariaat van VELT vzw, Uitbreidingstraat 392, 2600 Berchem.

Telefoon (03) 281.74.75, Fax (03) 281.74.76

G.F.T.-OPHALING IN KAMPENHOUT EEN SUCCES !

Na een moeilijke aanvangsperiode begin dit jaar mogen de resultaten van de selectieve huisvuilophaling een succes genoemd worden. Uit de talrijke telefonische en schriftelijke reacties die we van U mochten ontvangen blijkt nog maar eens dat het zeer moeilijk was om oude gewoonten aan te passen. De resultaten mogen echter gezien worden.

Door het invoeren van een G.F.T.-inzameling zouden de hoeveelheden te storten afval aanzienlijk moeten dalen. Wanneer de vergelijking gemaakt wordt tussen de maanden januari en februari 1995 en 1996 blijkt dat er begin dit jaar 1968 ton afval (glas, papier en G.F.T.) gerecupereerd kon worden, daar waar in 1995 dit slechts 602 ton papier en glas was. Concreet betekent dit een daling van $\pm 40\%$ te storten rest afval, **waardoor er in het totaal 53% afval opnieuw een nuttige toepassing heeft gekregen.** Dit zijn toch resultaten die gezien mogen worden !!

Dat hiermee geheel de afvalproblematiek opgelost zou zijn, durven we niet te stellen. We beseffen ten volle dat er ook nu nog mensen zijn voor wie de huidige huisvuilreglementering moeilijkheden geeft. In dit overgangsjaar wordt dan ook druk overleg gepleegd tussen de gemeente en INTERZA om te komen tot een nog betere en eerlijkere dienstverlening.

Ten einde U zo veel mogelijk van dienst te zijn kunnen we U nog enkele praktische preventietips meegeven om afval te helpen voorkomen.

W. Van Essche
Milieu-ambtenaar

Kritisch kopen

- Koop geen wegwerpartikelen zoals papieren luiers, wegwerpaanstekers, wegwerpballetjes, papieren keukenrollen, ... ; maar gebruik liever katoenen luiers, na te vullen aanstekers en ballpoints, sponsdoekjes, ...
- Wees vooral kritisch in supermarkten. De uitstalling van de waren is daar heel uitgekend en erop gericht om u meer te laten kopen dan u van plan was. Laat u niets wijsmaken of aansmeren door reclame. Maak van tevoren een boodschappenlijstje en houd u daaraan.

Drukwerk

- Laat bij geadresseerde reclame uw naam uit het adressenbestand verwijderen.
- Bordje of sticker "geen reclamedrukwerk" op brievenbus. (Stickers verkrijgbaar op de milieudienst)

Verpakkingen

- Koop artikelen zo mogelijk onverpakt of eenvoudig verpakt, bij voorkeur in glas of papier.
- Neem bij het boodschappen doen een eigen boodschappentas mee : dat scheelt plastic of papieren draagtasjes, die maar een kort leven hebben.
- Koop liever verse groenten en vlees dan kant-en-klare en/of verpakte.
- Koop zuivelproducten, bier en frisdranken zoveel mogelijk in statiegeldverpakking.
- Koop "natte" artikelen als jam, augurken, sla-olie enz. liever in glas dan in een plastic verpakking of in blik.
- Vermijd verpakkingen van plastic, tetrapack, blik en aluminiumfolie.
- Koop nooit spuitbussen. Er is natuurlijk niets tegen het gebruik van een verstuiver met een handpompje (de ouderwetse "eau de cologne verstuiver" bijvoorbeeld).

Papier

- Gebruik zo weinig mogelijk papier. Dus liever ook geen papieren zakdoeken en luiers.
- Als u schrijfpapier nodig hebt, koop dan kringlooppapier.
- Stimuleer het gebruik van kringlooppapier ook in uw vereniging, organisatie of bedrijf.
- Pak cadeautjes voorzichtig uit en bewaar het cadeau- en Sinterklaaspapier

om het zelf weer te gebruiken.

- Overvloedige boeken kunt u verkopen aan de tweede-handsboekhandel.
- Gebruik ongekleurd en ongebleekt wc-papier, papieren luiers, e.d.; dat scheelt bewerkingen die extra grondstoffen en energie kosten en die watervervuiling geven.
- Houd alle kranten, ander "schoon" oud papier en karton apart om het te laten hergebruiken als kringlooppapier en -karton, dus geen zelfklevers, behangpapier, besmeurd papier, ...

Plastic

- Vermijd plastic zoveel mogelijk, behalve als het echt duurzame gebruiksvorwerpen betreft.
- Vermijd in elk geval pvc-verpakkingen.

Compost

U kunt o.a. de volgende soorten afval kwijt op de composthoop :

- Groente- en fruitafval (grote stronken fijnsnijden).
- Aardappelschillen (geen grote hoeveelheden in één keer).
- Kleine etensrestjes.
- Snijbloemresten (houtige takken snippen).
- Koffiedik, papieren filterzakjes, theebladeren.
- Tuinafval, zoals gras (niet te grote hoeveelheden), uitgebloeide eenjarige planten, snoeisels, afgevallen blad (niet te grote hoeveelheden) en takken (snippen).
- Mest en strooisel van kippen, konijnen en cavia's.
- Eierschalen (fijnmaken).

Niet op de composthoop horen :

- Alle blad van hulst en klimop (deze verteren slecht). Als u veel herfstbladeren heeft kunt u deze het beste apart op een hoop zetten, flink aanstampen en na een jaar fijnhakken; het resultaat is bladaarde, geschikt voor onder andere potgrond voor kamerplanten en als winterafdekking voor borderplanten en bloembollen.
- Oud brood (veroorzaakt ongewenste schimmelvorming).
- Grotere hoeveelheden gekookte etensresten (trekken hinderlijke insecten aan, stinken).
- Onverteerbaar afval, zoals glas, plastic, nylon, metaal, textiel en zand.
- Haar, wol- en viltafval, veren.
- Papier.
- Kattebakvulling.
- De inhoud van stofzuigerzakken.

Klein gevaarlijk afval

Batterijen

- Schaf geen apparaten aan die op batterijen lopen en die u echt niet nodig hebt. Kies in voorkomende gevallen voor apparaten die u op het elektriciteitsnet kunt aansluiten. Dat is ook goedkoper.
- Als u absoluut af en toe een "snoerloos" apparaat nodig hebt, kies dan in elk geval voor één die ook via een adaptor op het lichtnet kan worden aangesloten.
- Als u echt af en toe batterijen nodig heeft, kies dan voor oplaadbare batterijen.
- Als u een "snoerloos" rekenmachientje nodig hebt, kies dan voor één die op zonne-energie werkt.

WEGBERMEN

Natuur aan de rand van de weg.

Aan wat doet een wegberm je denken ? Aan een plaats om uit te wijken ? Aan een plaats waar je je wagen al eens kan parkeren. Of bekijk je het met je "beschaafde" ogen als de oppervlakte waarover geen asfalt werd gegoten.

Maar een wegberm speelt een heel andere belangrijke rol. Al is het maar een smalle strook, het vormt in onze omgeving een belangrijke reddingsboei voor tal van bedreigde graslandplanten. Immers door de meer intensieve landbouw en het overmatig gebruik van mest en sproeistoffen verdwijnen vele bloemen in onze weiden en hooilanden. Het is echter aangetoond dat meer dan één derde van onze inheemse wilde planten in wegbermen gedijt. bepaalde, vroeger algemene soorten, zijn zelfs bijna uitsluitend hier nog te vinden. Deze soortenrijkdom heeft te maken met de grote variatie aan bermtypes o.a. verband houdend met oriëntatie, grondsoort en grondwaterpeil, doch heeft in belangrijke mate ook te maken met het feit dat bermen veel minder te lijden hebben van mest- en sproeistoffen. Hier kunnen onze wilde planten en bloemen op adem komen.

Bermbeheer is natuur beheren.

Het beheer van de bermen is belangrijk. We moeten ze niet zomaar maaien opdat het mooi kort zou zijn (Wat is mooi ?). Neen, op deze smalle overblijvende stroken, moet de natuuroverleving maximaal gegarandeerd worden. Meer nog, dit natuurvriendelijk bermbeheer is sinds 1984 in een wet vastgelegd : "Het wegbermdecreet".

Wat is essentieel in dit beheer ? Maaibeurten mogen slechts na 15 juni en/of na 15 september gebeuren. Dit laat toe dat bloeiende planten zaad kunnen vormen. Een tweede belangrijk element is dat het maaisel afgevoerd wordt. Dit voorkomt een te sterke voedselaanrijking zodat er enkel brandnetels en kleeftuif groeien. Een derde basisregel is dat spuiten met herbiciden en/of ander gif volledig verboden is.

Kampenhout tracht het wegbermdecreet naar behoren uit te voeren. Het probleem blijft het afvoeren van het maaisel en men kan het blijkbaar niet

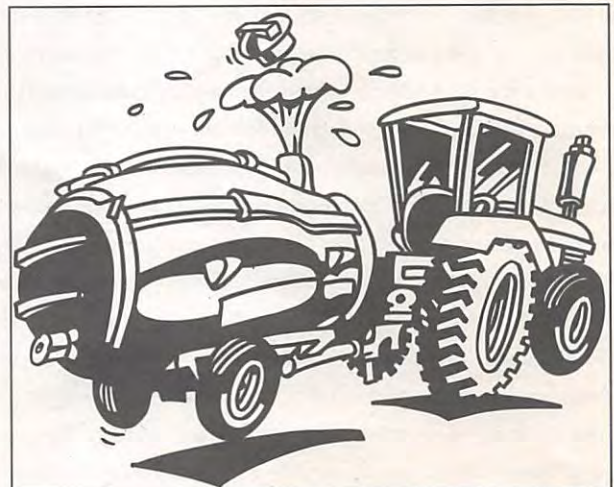
laten langs de straatkant herbiciden te gebruiken zij het een smal strookje. Maar beterschap wordt beloofd ! Via het Gemeentelijk Natuur ontwikkelingsplan (GNOP) dient vanaf 1997 het Bermbeheersplan te worden opgevolgd. Dit laat ons toe eens rustig vooruit te kijken naar de wegbermen van weleer met ondermeer margriet, sintjanskruid, knoopkruid en veel ander fraais.

VIA HET MESTDECREET NAAR EEN BEHEERSING VAN DE MESTPROBLEMATIEK !

Dat mest in een nog niet zo'n ver verleden een gegeerde grondstof was, is nu misschien nog nauwelijks te geloven. Iedereen herinnert zich waarschijnlijk nog levendig het tumult rond het Mest-Actie-Plan (M.A.P.)

Door de komst van chemische meststoffen, de steeds intensievere veeteelt en het inkrimpen van het landbouwareaal wordt men in Vlaanderen momenteel echter met een mestoverschot geconfronteerd. Ondertussen heeft de Vlaamse Regering echter - na een consensus met de landbouw- en groensector - sinds 1 januari 1996 het definitieve Mestdecreet goedgekeurd.

Ten einde de doelstellingen en de bepalingen van het mestdecreet uiteen te zetten heeft de Vlaamse Landmaatschappij een praktische gids samengesteld die een wegwijzer wil zijn voor zowel de rechtstreeks betrokkenen als voor andere geïnteresseerden. Deze brochure, "Gids bij het nieuwe mestdecreet" is op aanvraag te verkrijgen bij de Mestbank - Afdeling Algemene Administratie ; Gulden-Vlieslaan 72 ; B-1060 Brussel - Tel. 02/543 72 00 - Fax 02/543 73 96.

Een benadering vanuit de Land- en tuinbouwhoek

De spanning tussen de landbouwsector en de milieubescherming is de laatste jaren niet uit de aktualiteit geweest. Denken we maar aan de heibel en de problemen rond het mestactieplan, de groene

hoofdstructuur, de hormonenproblematiek, de twisten rond gebiedsuitbreiding van natuurreservaten enz. Alhoewel in onze gemeente deze problemen eigenlijk niet echt aan de orde zijn, is het toch goed enkele beschouwingen aan dit spanningsveld te wijden. Een eerste belangrijke vaststelling is dat de land- en tuinbouwsector van oudsher als belangrijkste opdracht had om voedsel en grondstoffen te produceren in voldoende hoeveelheden en van een goede kwaliteit. Dat dit een ingrijpen in natuur en omgeving met zich meebrengt wordt eigenlijk niet bediscussieerd. Door deze ingrepen ontstonden trouwens praktisch al onze landschappen die in feite allemaal kultuurlandschappen zijn. Zelfs een aantal gebieden die als erg belangrijke natuurlijke biotopen worden beschouwd, zijn het resultaat van bepaalde landbouwpraktijken. Denken we hierbij maar aan de heide, de blauwgraslanden, de houtwallen, de veedrinkpoelen enz. Aangezien de land- en tuinbouwsector een economische sector is die dient te functioneren in een ruimer Europees en zelfs wereldverband, heeft de sector zich niet kunnen onttrekken aan een ontwikkeling in de richting van schaalvergroting, mechanisering en het inzetten van chemische plantenbeschermingsmiddelen. De snelheid waarmee dit alles heeft plaatsgegrepen, heeft heel wat mensen echter de adem afgesneden. Veel mensen zagen de omgeving die hen vertrouwd was in snel tempo veranderen en meer en meer werd er vanuit de milieubeschermingssector gereageerd tegen de snelheid en de ingrijpendheid van de evoluties in de landbouwsector. Dat de land- en tuinbouwsector door de eigen ontwikkeling op een aantal grenzen is gestoten, kan niet ontkend worden. De overbemesting in een aantal regio's van Vlaanderen is daar een duidelijk voorbeeld van.

Wat echter ook in de discussie moet gebracht worden is het volgende : het is toch enigszins hypocriet om aan de ene kant de landbouwsector hier bij ons te laten inbinden en te eisen dat er zonder bestrijdingsmiddelen of met een minimum aan bemesting zou gewerkt worden terwijl we meer dan de helft van ons voedselpakket van elders moeten invoeren. Daarbij moet men zich trouwens afvragen of dat ingevoerde voedsel dan allemaal zo proper geproduceerd werd. Er zijn nu eenmaal teveel mensen op de aardbol om zonder ingrepen te kunnen voorzien in de voedselbehoefte van iedereen. De gevolgen ten aanzien van de relaties tussen landbouwers en milieubeschermers in ons landje zijn soms even spectaculair geweest als de problemen die op tafel lagen. Wederzijdse pestereien leidden op sommige plaatsen tot echt handgemeen. Moeten we dit alles nu opblazen ? Ik denk van niet. Uit ervaring weet ik dat vele land- en tuinbouwers even goed begaan zijn met de schoonheid van het landschap en met waardevolle natuurelementen in hun omgeving. Meer en meer landbouwers nemen uit eigen beweging maatregelen om de natuur in hun omgeving te beschermen en zelfs te versterken.

Anderzijds mag men niet uit het oog verliezen dat een boer zijn brood moet kunnen verdienen met zijn activiteiten in het land-

schap. En daar wil het wel eens mislopen in de relatie tussen boer en "groene jongen". Niemand houdt ervan dat anderen komen vertellen hoe men zijn werk moet doen en wat hij te doen en te laten heeft. Te vaak is het tot nogtoe gebeurd dat natuurbeschermers, vaak met de beste bedoelingen, boeren in problemen brengen door hun acties en hun bemoeienissen. Hoe moet het dan wel ? Waarschijnlijk is het allerbelangrijkste dat er van de verschillende kanten bereidheid bestaat om te luisteren en zich in te leven in de bekommernissen van de andere partij. Daar waar zaken onder dwang moeten bekomen worden, blijven er altijd gefrustreerde mensen over. Waar er echter in overleg en met wederzijds respect kan gewerkt worden aan concrete oplossingen, komt men meestal tot veel duurzamere oplossingen. Er zijn trouwens de laatste tijd

heel wat overheidsmaatregelen opgezet om de overgang naar een meer natuurgerichte manier van boeren te vergemakkelijken. Het grootste probleem is dan eerder dat de overheid wel van alles en nog wat in het vooruitzicht stelt maar dan over onvoldoende middelen blijkt te beschikken om het allemaal te betalen. Wat de Kampenhoutse situatie betreft, is het grote probleem eerder dat er te weinig boeren gaan overblijven dan dat er te intensief zou geproduceerd worden. Tegelijk mag men echter niet denken dat de overblijvende bedrijven wel wat grond kunnen missen om aan natuurontwikkeling te gaan doen. Door de extensivering die door het Europees landbouwbeleid wordt opgelegd heeft een boer veel meer land nodig

dan pakweg tien jaar geleden. Ook in Kampenhout moeten boeren en milieubeschermers rond de tafel zitten. Beide partijen moeten hun eisen en ambities voor de toekomst naast mekaar leggen en tot een vergelijk proberen te komen. Als het erop aankomt om onze open ruimte te beschermen zijn boeren en natuurbeschermers de best mogelijke bondgenoten. Laten we er dan ook degelijk werk van maken.

B. Vleeschouwers.

TORFBROEK

In de (Nederlandse) Volkskrant verscheen volgend cursiefje over het Torfbroek van de hand van journalist Geert Van Istendael. We laten je rustig meelezen.

Je rijdt over de Haachtsesteenweg in Schaarbeek. Dit is een van de leukste straten van de beschaafde wereld en de straatnummers blijven tergend stijgen. Bij iedere bocht groeit het verlangen naar een vlakke, een weiland, de zee, desnoods een kloof om je in te gooien, maar nee, van huisnummer 1600 klimt het naar 1700 en 1800, tot ver boven 1900.

Even buiten Brussel wachten je nieuwe folteringen. Hier liggen de prefab bouwsels van de nieuwe voorstadsindustrieën breeduit neergeploft tussen villaatjes van piloten - het vliegveld van Zaventem is niet ver - en titanische tempels van witloofboeren.

In het dorpje Berg sla je rechtsaf, naar het bos, naar café Fauna Flora. Dat is géén reformhuis waar vale vegetariërs troebel vruchtesap brouwen. Je drinkt hier zoals overal in België bier uit de streek, Palm bijvoorbeeld en geuze en kriek. Trouwens de uitspanning is haar mooie naam bijna kwijt, binnenkort komt er een nieuwe baas en die wil zijn zaak De Riant noemen. God zal hem straffen; namen van cafés, zoals die van boten, mag je niet veranderen, dat brengt ongeluk.

De asfaltweg verandert hier in een zandpad. Stap resoluut links tussen wat bomen en platgetrapte struiken door. Een paar meter verder word je gecatapulteerd in een voorindustriële wildernis. Het Torfbroek. Hier de overbekende welervarende ellen-de van het hedendaagse Belgische platteland; daar wuivend riet,

moeras, middeleeuwen; een paar meter bos als buffer. Hoe mooi, hoe weergaloos mooi was dit land. Ooit. nooit meer.

Mijn gids in het Torfbroek is Jan Wouters, echt een jongen uit het dorp; een jaar of vijfentwintig, dertig is hij, al meer dan de helft van zijn bestaan leeft hij voor het Torfbroek. Hij is landbouwingenieur. Hij leidt ons binnen in zijn geheime koninkrijk. Alleen hij kan dat. Hij ziet alles, hoort alles, ruikt alles. Hij doorgrondt dit moeras volkomen en hij verpleegt het. 'De natuur is ziek', zegt Jan Wouters, 'en in noodsituaties verzorgen dokters eerst de ergste gevallen, daarna pas de minder erge. Het halfopen landschap wordt zwaarder bedreigd dan het bos, al is dat ook ziek. Ik zorg dus voor dit moeras, dat heeft het meest nodig.'

Dé waarneming van dit jaar was de Grote karekiet. Hij zat daar midden in de vijver, we hoorden hem eerst. Hij imiteert overluid het verdragende *kchrk, kchrk, kchrk* van het beest. 'Waarschijnlijk het enige exemplaar in het land. Een beetje zielig eigenlijk, hij heeft hier een maand gezeten, maar hij kan onmogelijk een wijfje vinden, tenzij hij het meebrengt uit het zuiden.'

Jan Wouters begint aan een incantatie van de vogels die in het Torfbroek broeden of die er tenminste gesignaleerd zijn. Kleine karekieten, Water-rallen, Slobeenden, IJsvogels, Blauwborsten, Sprinkhaanrietzangers, veel zeldzame rietvogels, maar ook bosbewoners als Tijftjaffen en Groene spechten. 'Kijk, daar, oeverzwaluwen. Die nestelen hier vlakbij, in de steile wand van een landgroeve. De eigenaar van die groeve wil in het broedseizoen een deel niet exploiteren, alleen om die vogels met rust te laten.' Hij glimlacht waarderend.

Het Torfbroek is een natuurreservaat van bijna dertig hectare en een flink gedeelte wordt telkens van 1 april tot 1 september gesloten voor het publiek. Een unieke combinatie van blauwgrasland en kalkmoeras is het, in de hele Benelux vind je er zo geen tweede. Het Torfbroek heeft geen last van fosfaat- en stikstofvervuiling door de landbouw. Er stroomt geen oppervlaktewater van akkers binnen, bronnen stuwen gestaag vers grondwater omhoog en de kalkrijke onderlaag neutraliseert het zuurgehalte van de regen.

'De vegetatie is zéér uitzonderlijk', zegt Jan Wouters, 'Padderus, Karwijselie, Pijpestrootje, veel soorten zeggen, veel soorten orchideeën. Dat is het resultaat van een wankel en voortdurend verschuivend evenwicht tussen zuren en basen in water en bodem.'

Tot in de achttiende eeuw was dit een begeerd stuk land. Er waren turfsterkerijen, vandaar de naam Torfbroek, er werd hout gehakt en een deel was meentgrond voor het vee. Elk jaar met Sint Pieter werd de vis uit de vijvers gehaald. Een torfmeier zorgde voor orde en rust. In de eerste helft van deze eeuw werden de turfputten verbreed tot heuse vijvers. Er zouden villa's komen en een hotel. De plannen werden nooit uitgevoerd. De economische crisis sloeg toe, de oorlog brak uit. Toen al was dit gebiedje bekend wegens zijn buitengewone botanische rijkdom. In de jaren zestig jammerden deskundigen in vaktijdschriften over de verloedering van het Torfbroek. Toen mensen uit de buurt in 1977 het beheer in handen namen, werden ze door diezelfde deskundigen voor krankzinnig uitgekreten. In 1981 begon Jan Wouters hier te helpen. 'En kijk nu

eens', roept hij. Hij wijst op vreemd gele libellen. Op Grote muggenorchissen. 'Nederlanders die dit zien, gaan helemaal uit de bol!' zegt hij trots. 'En dit jaar hebben we drie nieuwe soorten: Breed wollegras, Bergnachtorchis en Rondbladig wintergroen. Dat laatste hoort eigenlijk thuis in de duinen.'

We stoten op Gilbert. Ook hij heeft het heilig vuur, al is hij veel ouder dan Jan. Gilbert is werkloos, maar zijn bestaan is ver van doeleloos. Hij maait rietland met een zeis. Hij werkt met jongens en melsjes aan het onderhoud van dit grote mooie moeras. Gilbert en Jan lardenen hun gesprekken met woorden als Do-daars, Knopbies, climaxvegetatie en Cyperzegge.

Jan duikt weg in het manshoge riet. Triomfantelijk keert hij terug met een nat sliertje op zijn hand. 'Blaasjekruid,' zegt hij 'een vleesetend waterplantje. Kijk, in die blaasjes vangt het watervlooien, dat zijn eiwiteten.' We kijken wat beduusd naar het wormvormige gewasje. 'Er zijn hier nog meer vleeseters', grinnikt hij, 'Zonnedauw. Da's voor straks.' En hij verdwijnt weer in de rietkraag. Wat doet hij daar in vredesnaam? Jan keert terug met lege handen. Hij heeft dat onnozele pietsie groen minutieus teruggelegd op de plaats waar het thuishoort. De koning van het Torfbroek draagt zorg voor de geringste van zijn onderdanen.

Geert Van Istendael

VOSSEN IN VLAANDEREN

In november '95 startte aan de Universiteit Antwerpen een onderzoek naar de "positie van de vos in Vlaanderen". Dit project wordt gefinancierd door het Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap en beslaat een periode van 4 jaar. Eén van de hoofdaspecten binnen dit project is het onderzoek naar de verspreiding en dichtheid van de vos in Vlaanderen.

In het kader van dit project wil ik een oproep doen naar al diegenen die informatie kunnen verschaffen omtrent de aanwezigheid van vossen in hun gemeente. Gelieve volgende informatie zorgvuldig te noteren en mij toe te sturen:

- meldingen van **verkeersslachtoffers**, met vermelding van:
 - autobaan en (deel)gemeente waar het kadaver zich bevond
 - datum
- meldingen van particuliere **schadegevallen** ten gevolge van vossen met vermelding van:
 - aard van schade (bv. aantal stuks gedood pluimvee)
 - naam en adres van de persoon die schade geleden heeft
 - datum van schade

- alle mogelijke informatie over het **voorkomen van vossen**, met indien mogelijk vermelding van de plaats waar vossen worden of werden gesignaleerd.

Alle informatie omtrent de vos is welkom en kan U sturen naar:
 RUCA - f.a.v. **Muriel Vervaeke**
 Dept. Biologie - Evolutionaire Biologie
 Groenenborgerlaan 171, 2020 Antwerpen, Fax 03/218 04 74.